

ज्ञय इत्यादिकं विशल्यापवादत्वेनेत्युभयं चिन्तितम् । तदेवं द्वादशाध्यायगतेषु षट्संख्यकेषु पादेषु प्रतिपाद्या अर्थाः संगृहीताः । ननु यथोक्तेभ्यः पादार्थेभ्योऽप्य-
 ऽप्यर्था बह्वस्तत्तत्पादेषु विचार्यन्ते तेषां कथं तत्तत्-
 पादान्तरं इत्याशङ्क्याह” । “उपोहतापवादाभ्यां
 प्रसङ्गानुप्रसङ्गतः । तत्तत्पादगतत्वेन विचारान्तरसूच-
 येत्” “यथोक्तपादप्रतिपाद्यादन्वेष्येषु यथोचितं
 कश्चिदुपोहातः कश्चिदपवादः कश्चित् प्रसङ्गपतितः कश्चि-
 दनुप्रसङ्गपतित इत्येवं पादान्तरं उच्येयः” ।
 जैमिनिश्च भारतान्तरं चकार तस्य जैमिनिभारतेति संज्ञा
 तन्नामस्वरणे च वज्रपातभयवारणं यथा “जैमिनिश्च
 सुमन्सुश्च वैशम्पायन एव च । पुलस्त्यः पुलहश्चैव पञ्चैते
 वज्रवारकाः” शब्दकल्पद्रुमधृतपुराणवाक्यात् “सुनेः
 कल्याणमित्यस्य जैमिनेषामि कीर्तनात् । विद्युदग्निभयं
 नास्ति पठिते च गृहोदरे” इत्युक्तेरपि तत्कीर्तनस्य
 विद्युदग्निभयनिवारकता । तत इदमर्थे क । जैमिनीय
 जैमिनिप्रणीतशास्त्रादौ । “जैमिनीये च वैद्यासि विरु-
 द्धार्यो न कश्चन” सांख्यप्रवचनभाष्यधृतपराशरोपपुं ।
 ‘जैमिनीयन्यायमाला श्लोकैः संगृह्यते स्फुटम्’ माधवः ।

जैव ति० जीवस्येदम् अण् । १ आत्मसम्बन्धिनि २ दृष्टस्यतिस-
 सम्बन्धिनि ३ तत्त्वत्वे धनूराशौ मीनराशौ तदधिदेवताके
 ४ पुण्यनक्षत्रे । ५ तदीये पाते च “कृताद्रिचन्द्राः जैवस्य
 त्विखाङ्काश्च गृहोस्तथा” सू० सि० ।

जैवन्तायन पुंस्त्री जीवन्तस्य गोत्रापत्यं वा फञ् । जीव-
 न्तर्षः गोत्रापत्ये । स च यजुर्वेदप्रचारकवंशान्तर्गतः ।
 यथाह “जैवन्तायनाच्च रैभ्याच्च रैभ्यः” शत० ब्रा०
 १४।७।१२३ पक्षे इज् । जैवन्ति तत्त्वार्थे स्त्रियां डोप् ।

जैवन्तायनि त्रि० जीवन्तास्यादूरदेशादि कर्णां चतुरर्थ्यां
 फिञ् । जीवन्तास्यादूरदेशादौ ।

जैवति पु० जीवत्स्य राज्ञोऽपत्यम् इज् । जीवत्स्यपापत्ये
 प्रवाहयो “तं ह प्रवाहयो जैवतिरुवाचानवद्वै किल
 ते शाब्दादय ! सास” का० उ० ।

जैवात्क पु० जीवयत्यनेन लोकं जीवति वा आह-कनु-
 टद्विञ् । १ चन्द्रे २ कर्पूरे अमरः । ३ पुत्रे संक्षिप्तमा० ।
 ४ औषधे हेम० ५ दीर्घायुष्के त्रि० सेदि० । “जैवा-
 त्क ! ननु श्रूयते पतिरस्याः सिधिल्लायां प्रहारयर्षा-
 सीत्” दशकु० । [जीवसादूरदेशादौ ।

जैवि ति० जीवसादूरदेशादि सुतङ्गमा० चतुरर्थ्यां जि ।

जैवेय पुंस्त्री जीवस्य गुरोरपत्यं शुभ्रा० टक् । जीवसा-
 पत्ये कचनामके सुनौ । जीवाया मौर्व्या इदम् स्त्री-
 त्वात् टक् । २ ज्यासम्बन्धिनि त्रि० ।

जैह्लाशिनेय पुंजिह्लाशिनोऽपत्यं शुभ्रा० टक् दाण्डिना०
 नि० टिलोपः । जिह्लाशिनोऽपत्ये ।

जैह्य न० जिह्यस्य भावः षृञ् । कौटिल्ये । “जैह्यश्च
 सैद्युनं पुंसि जातिभ्रंशकरं खटतम्” मनुः । “निषिद्ध-
 भक्ष्यं जैह्यसुत्कर्षश्च वचोऽन्तम् । रजस्वलासुखाखादः
 सुरापानसमानि तु” याज्ञ० ।

जौङ् न० जुङ्गते वर्ज्यते जुगि-वर्जने कर्षणि अण् पृषो० ।
 कालीयके गन्धद्रव्यभेदे हारा० ।

जौङ्क न० जुगि-खुल् पृषो० । अगुरुचन्दने अमरः ।

जौङ्कट पु० जुगि-अटन् पृषो० । गर्भिण्या अभिलाषे दोहदौ
 (साद) हारा० ।

जौटिङ्क पु० जुट-इन् जौटिं गच्छति वा० उ खिञ् ।
 १ महादेवे २ महाव्रतिति च त्रिका० । [सि० कौ० ।

जौड पु० जुड-बन्धने षञ् । बन्धने । जहिजोडम्
 जीन्ताला स्त्री जु-विच् तस्थान्तालाति आ+ला-क । देव-
 धान्ये हेमच० ।

जौष पु० जुष-भावे षञ् । १ प्रीती २ सेवने च “को वां जोष
 उभयोः” सू० १।१२०।१ । ३ सुखे न० शब्दर० ।

जौषण न० जुषी-प्रीतिसेवनयोः भावे ल्युट् । १ प्रीती २ सेवने
 च । स्वार्थे णिच्-भावे युच् । तत्त्वार्थे स्त्री “उत्तरे
 निगमाः यथेष्टं जोषणा श्रुतेः” कात्या० श्रौ० ५।१२।१६ ।
 जोषस् अय्यञुष-वा० अञ् । १ तृष्णीमित्यर्थे “इति जोषम-
 वस्थितं द्विषः” भाषः । २ सुखे च अमरः ।

जौषा स्त्री जोषयति जुष-णिच्-ञच् । १ योषिति शब्दर०
 “चन्द्रेण जुषातोः सप्रदधानत्याऽयं व्युत्पादितः”
 उज्ज्वलदत्तः । [२ योषिति च ।

जौषिका स्त्री जु-स संज्ञायां कन् । १ जालिकायां शब्दर० ।

जौषित् स्त्री जुष “हृष्टरुहजु(षि)युषिभ्यः” उणा० इति ।
 स्त्रीमात्रे शब्दर० । हलन्तत्वात् वा टाप् । जोषिता-
 ऽपि तत्त्वार्थे शब्दर० ।

जौष्टृ त्रि० जुष-टच् भेदे बा० इडभावः । सेवके ।

“उषेनसस्युर्जौष्टारः” सू० ४।४।१।६ । “जौष्टारः सेवकाः”
 भा० । लोके तु जोषित् इत्येव ।

जौमर न० जुमरेण निर्दत्तः अण् । १ जुमरनन्दिते संक्षि-
 प्तसाराख्ये व्याकरणे २ तदर्थे त्रि० ।